

увагу х дослідженні перспектив створення заповідних об'єктів необхідно приділити тим територіальним громадам, у яких не запропоновано створення перспективних об'єктів, а ступінь заповідності є меншим 1%. Тому, в подальшому, необхідно провести детальні геоecологічні дослідження на рівні територіальних громад.

Література:

1. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття. К.: Авалон, 1998. 52 с.
2. Кагало О.О. Розбудова екологічної мережі в Україні: принципи, проблеми, перспективи / Матеріали дев'ятої наукової конференції молодих учених «Наукові основи збереження біотичної різноманітності» (Львів, 1–2 жовтня 2009). Львів: Інститут екології Карпат НАН України. 2009. С. 10–13.
3. Мовчан Я.І. Екомережа України: обґрунтування структури та шляхів втілення. Конвенція про біологічне різноманіття: громадська обізнаність і участь Київ: Зелена Україна, 1997. С. 98-110.
4. Царик Л.П. Географічні засади формування і розвитку природохоронних систем Поділля: концептуальні підходи, практична реалізація. Тернопіль. Підручники і посібники 2009. 320 с.
5. Царик Л.П., Царик П.Л. Локальна екомережа м. Тернополя. Екологічний бюлетень м. Тернополя. Тернопіль. Терно-граф, 2014. С.107- 195.
6. Царик П.Л. Регіональна екомережа: географічні аспекти формування і розвитку (на матеріалах Тернопільської області). Тернопіль. Ред.-видавн. відділ ТНПУ, 2005 172 с.
7. Царик П., Царик Л., Кузик І., Царик В. Перспективні моделі заповідної і екологічної мереж територіальних громад Чортківського району. Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Географія. 2023. №1. С. 256-263.
8. Царик Л., Кузик І., Царик П. Геоecологічний вимір екомережі Кременецького адміністративного району Тернопільської області. Modernization of today's science: experience and trends: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the IV International Scientific and Theoretical Conference. Singapore, 2023. С. 174–179.

ГЕОЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВЕЛИКОБЕРЕЗОВИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Фентон Р.

fentonroma143@gmail.com

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Environmental problems of the Veliko Berezovytsia territorial community. Special attention is paid to the problems of balanced crystallization, as well as the collection and disposal of perishable waste, the revival of small rivers. Solutions to problems are also proposed.

Key words: *geoecological problems, Veliko Berezovytsia territorial, community, pollution, conservation, sustainability, managemen, ecosystem, land use.*

Великобerezовицька територіальна громада (ТГ) Тернопільського району розташована у центральній частині Тернопільської області, межує із південними околицями обласного центру міста Тернопіль (рис. 1). До складу громади входять 12 сіл: Буцнів, Велика Лука, Йосипівка, Лучка, Мар'янівка, Миролубівка, Мишковичі, Настасів, Острів, Петрики, Серединки, Хатки та центр громади – селище Велика Березовиця [1].

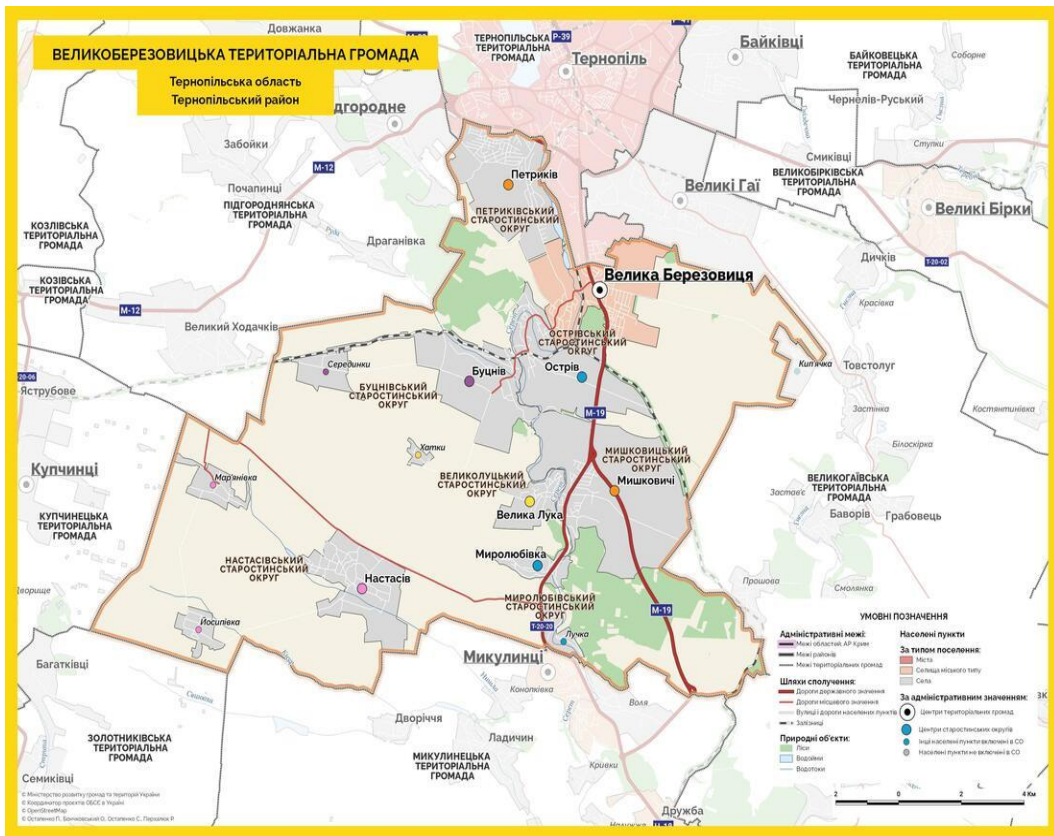

Рис. 1. Великоберезовицька територіальна громада [5]

Загальна площа Великоберезовицької територіальної громади станом на 1 січня 2023 року становить 20 тис. га, чисельність населення 23 174 особи [1]. У структурі землекористування Великоберезовицької територіальної громади найбільшу площу займають сільськогосподарські угіддя – 82,5%, розораність громади – 67,5%, лісистість – 13%, частка забудованих земель складає 6,5% (рис. 2).

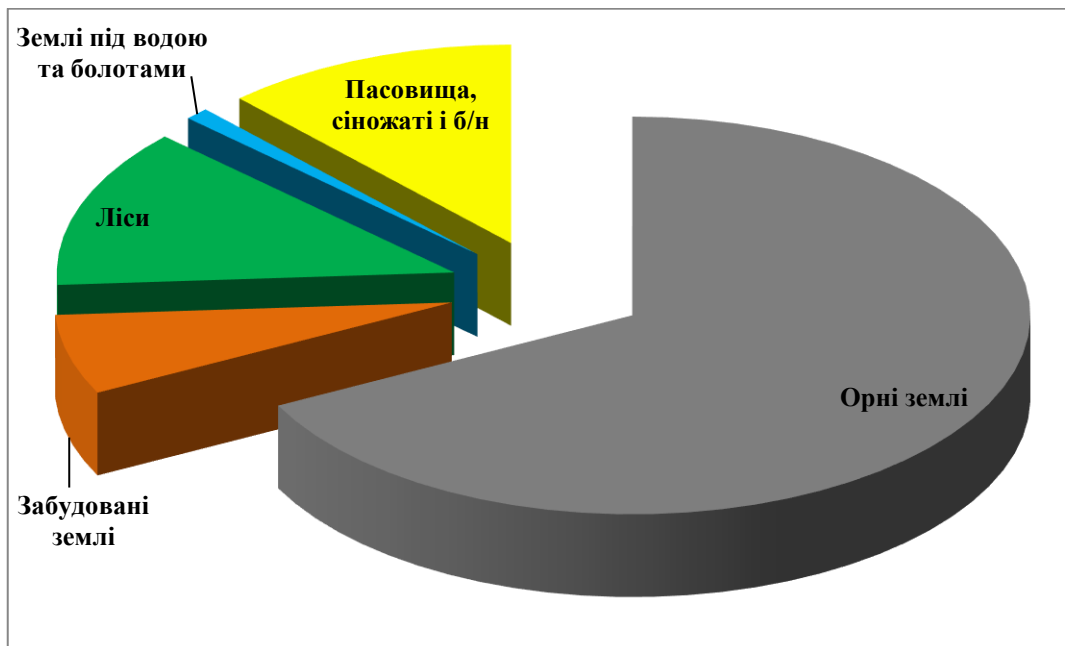

Рис. 2. Структура землекористування Великоберезовицької ТГ

Розбалансована структура землекористування Великоберезовицької територіальної громади є найбільш актуальною проблемою, яка загрожує якісному стану навколишнього середовища та розвитку громади, і вимагає негайних заходів та ефективної регуляції.

З метою вирішення проблем розбалансованого землекористування у Великоберезовицькій територіальній громаді можуть бути реалізовані такі кроки та ідеї:

- аналіз стану земельних ресурсів: провести комплексний геоекологічний аналіз та інвентаризацію земельних ресурсів громади;
- забезпечення сталого землекористування: реалізація політики та норми, спрямованих на забезпечення сталого користування землею з врахуванням потреб громади та збереження природних ресурсів;
- регулювання відносин у сфері землекористування: встановити систему регулювання та контролю за землекористуванням, включаючи участь громади та місцевих органів у прийнятті рішень;
- збереження ландшафтного та біотичного різноманіття: звернути увагу на збереження природних екосистем та біорізноманітності шляхом створення нових заповідних об'єктів та збільшення заповідності Великоберезовицької громади;
- залучити місцеву громаду до процесу прийняття рішень з питань землекористування та забезпечити доступ до публічної інформації щодо земельних ресурсів громади;
- проводити інформаційні кампанії та освітні заходи, щоб підвищити свідомість громади щодо важливості збалансованого землекористування;
- встановити партнерства з екологічними організаціями та науковими установами для отримання експертної підтримки та досліджень у галузі збереження та використання земельних ресурсів;
- реалізовувати інноваційні підходи для забезпечення сталого землекористування, включаючи використання зелених технологій та агроекологічних методів сільського господарства;
- розробити місцеві плани розвитку, які враховуватимуть принципи сталого землекористування та розвитку громади;
- налагодити співпрацю з місцевими та регіональними органами влади для впровадження регулятивних заходів та політики з питань землекористування.

Ці кроки можуть допомогти вирішити проблему розбалансованого землекористування у Великоберезовицькій територіальній громаді та сприяти сталому розвитку та збереженню природних ресурсів у регіоні.

Геоекологічні проблеми Великоберезовицької територіальної громади в Тернопільському районі є серйозним викликом для збереження природи та здоров'я місцевого населення, і вимагають негайних заходів та ефективних стратегій для вирішення цих проблем.

Серед ключових геоекологічних проблем Великоберезовицької територіальної громади варто відмітити: забруднення водних ресурсів; антропогенне навантаження ландшафтів; негативний вплив промислових підприємств; проблеми поводження та утилізації ТПВ тощо.

Виокремлення цих проблем дозволяє в подальшому планувати екологічні ініціативи та розробляти стратегії для вирішення геоекологічних проблем Великоберезовицької територіальної громади Тернопільського району. У нашому дослідженні ми пропонуємо наступні кроки:

- моніторинг і дослідження: здійснити докладний моніторинг для вивчення геоекологічних проблем у Великоберезовицькій територіальній громаді для отримання конкретних даних та обґрунтування проблем;
- екологічні ініціативи: залучити місцеву громаду, включаючи активістів, науковців та організації, до розробки і впровадження спільнотних ініціатив для розв'язання геоекологічних проблем;

- залучення органів влади: провести діалог з місцевими та регіональними органами влади для розробки та впровадження екологічної політики та заходів з метою захисту навколишнього середовища та здоров'я громади;

- громадська свідомість: проводити еколого-освітню роботу та підвищити свідомість громадян щодо геоекологічних проблем та їх впливу на навколишнє середовище;

- розробка стратегії розвитку громади: розробити конкретну екологічну стратегію для сталого розвитку Великоберезовицької територіальної громади, яка враховуватиме вищезазначені проблеми та заходи для їх вирішення;

- співпраця з експертами і організаціями: встановити партнерства з екологічними організаціями, науковцями та екологами для отримання додаткової експертизи та підтримки у вирішенні геоекологічних проблем громади;

- залучення інвестицій в екологічну інфраструктуру: пошук фінансових джерел для реалізації проектів та ініціатив, спрямованих на вирішення геоекологічних проблем, включаючи гранти, субсидії та спонсорську підтримку;

- систематичний моніторинг та оцінка: встановити систему постійного моніторингу та оцінки стану навколишнього середовища для вчасного виявлення проблем та інформування громадськості;

- розробка інноваційних рішень: пошук нових технологічних та інноваційних рішень для зменшення негативного впливу на природу та здоров'я мешканців громади.

Ці та інші додаткові кроки можуть бути використані для розробки конкретних стратегій та планів дій, спрямованих на вирішення геоекологічних проблем у Великоберезовицькій територіальній громаді Тернопільського району.

Ще однією із ключових проблем Великоберезовицької територіальної громади є забруднення навколишнього середовища. Промислова діяльність та виробництво несуть значний вплив на довкілля, призводячи до забруднення повітря, водойм, ґрунту та інших компонентів природи. Проблема забруднення заводами та фабриками має серйозний вплив на якість життя людей та біорізноманітність, та потребує впровадження заходів для вирішення.

В межах Великоберезовицької територіальної громади функціонує близько десятка підприємств переважно харчової та будівельної промисловостей. З метою зменшення їх негативного впливу на компоненти довкілля громади, ми пропонуємо наступні заходи:

- встановлення та зміцнення законодавства, яке обмежує викиди та забруднення підприємств;

- заохочення підприємств використовувати екологічно чисті технології та процеси виробництва, шляхом податкових пільг та інших фінансових заохочень;

- залучення громади до моніторингу та контролю за діяльністю підприємств та викриття недоліків;

- підвищення екологічної свідомості серед населення та підприємців.

Висновки. Проблема забруднення навколишнього середовища заводами та фабриками є складною та нагальною, але вирішення цієї проблеми є можливим завдяки спільним зусиллям суспільства, бізнесу та влади. Зменшення впливу промисловості на довкілля та створення сталого екологічно чистого виробництва є необхідними завданнями для забезпечення здорового та сійкого майбутнього нашої планети. У ході проведеного дослідження, встановлено, що в межах Великоберезовицької територіальної громади, найбільш актуальними є проблеми розбалансованої структури землекористування та забруднення і деградація екосистем малих річок.

Річки громади (Довжанка, Серет) страждають від забруднення різними забруднювачами, такими як скиди комунальних очисних споруд, змиви із сільськогосподарських угідь, сміття та хімічні речовини. Це призводить до зменшення якості води, загрози здоров'ю людей та екосистемам. Забруднені річки також можуть викликати вимирання водних видів і зміну біорізноманітності в екосистемах. Багато малих річок стикаються з проблемою спрощення їх річкових систем через забудову берегів,

спорудження дамб і штучних басейнів. Це призводить до зменшення природних процесів, які підтримують біорізноманітність та екологічний баланс річкових екосистем.

Відновлення та охорона річок мають вирішальне значення для забезпечення доступу до чистої води, збереження біорізноманітності та підтримки стійкості річкових екосистем. Для досягнення цих цілей необхідно, насамперед, реалізувати такі заходи:

- провести оцінку стану річок і прийняття заходів для відновлення якості води та зменшення забруднення;
- встановити водоохоронні зони біля річок для збереження природної різноманітності та попередження негативного впливу на річкові системи;
- підтримувати природні процеси, такі як плавання риби та затоплення прибережних територій, що підтримують біорізноманітність та екосистеми річок;
- регулярно проводити інформаційні кампанії для підвищення екологічної свідомості мешканців громади, з приводу важливості збереження річок та водотоків.

Література:

1. Децентралізація. Офіційний сайт. URL: <http://decentralization.gov.ua>
2. Кузик І. Геоекологічні проблеми землекористування об'єднаних територіальних громад Тернопільської області. Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Географія. 2018. №1 (44). С. 196-201.
3. Кузик І. Геоекологічні проблеми об'єднаних територіальних громад Тернопільської області. Naukowy i innowacyjny potencjał prezentacji: kolekcja prac naukowych «ΛΟΓΟΣ» z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, Opole, 18 listopada 2018 r. Obukhov: Drukarnia PE Gulyaeva V.M., 2018. Tom 6. С. 108-113.
4. Кузик І.Р., Фентон Р.В., Флінта К.Р. Оцінка природно-рекреаційного потенціалу Великоберезовицької територіальної громади. Географія та туризм: Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. За заг. ред. Муромцевої Ю.І. Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2023. С. 592-600.
5. Міністерство розвитку громад та територій. Адміністративно-територіальний устрій України. URL: <https://atu.decentralization.gov.ua/#karta>
6. Царик Л.П., Кузик І.Р. Геоекологічна оцінка структури землекористування Тернопільської міської об'єднаної територіальної громади. Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Екологія». Випуск 23. 2020. С. 30-40. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4259-2020-23-03>
7. Царик Л.П., Царик П.Л., Кузик І.Р., Царик В.Л. Геоекологічні проблеми територіальних громад Західного Поділля. Current issues of science, prospects and challenges: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the III International Scientific and Theoretical Conference, November 25, 2022. Sydney, Australia: European Scientific Platform. С. 199-203.
8. Царик Л.П. Еколого-географічний аналіз і оцінювання території: теорія та практика. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2006. 256 с.
9. Чеболда І.Ю., Кузик І.Р. Порівняльна характеристика структури землекористування територіальних громад різних типів. Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Екологія». Випуск 26. 2022. С. 75-88. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4259-2022-26-06>
10. Tsaryk L., Yankovs'ka L., Tsaryk P., Novyts'ka S., Kuzyk, I. (2020). Geocological problems of decentralization (on Ternopol region materials). Journal of Geology, Geography and Geocology, 29(1), 196-205. DOI: <https://doi.org/10.15421/112018>